

Q.P. Code :23124

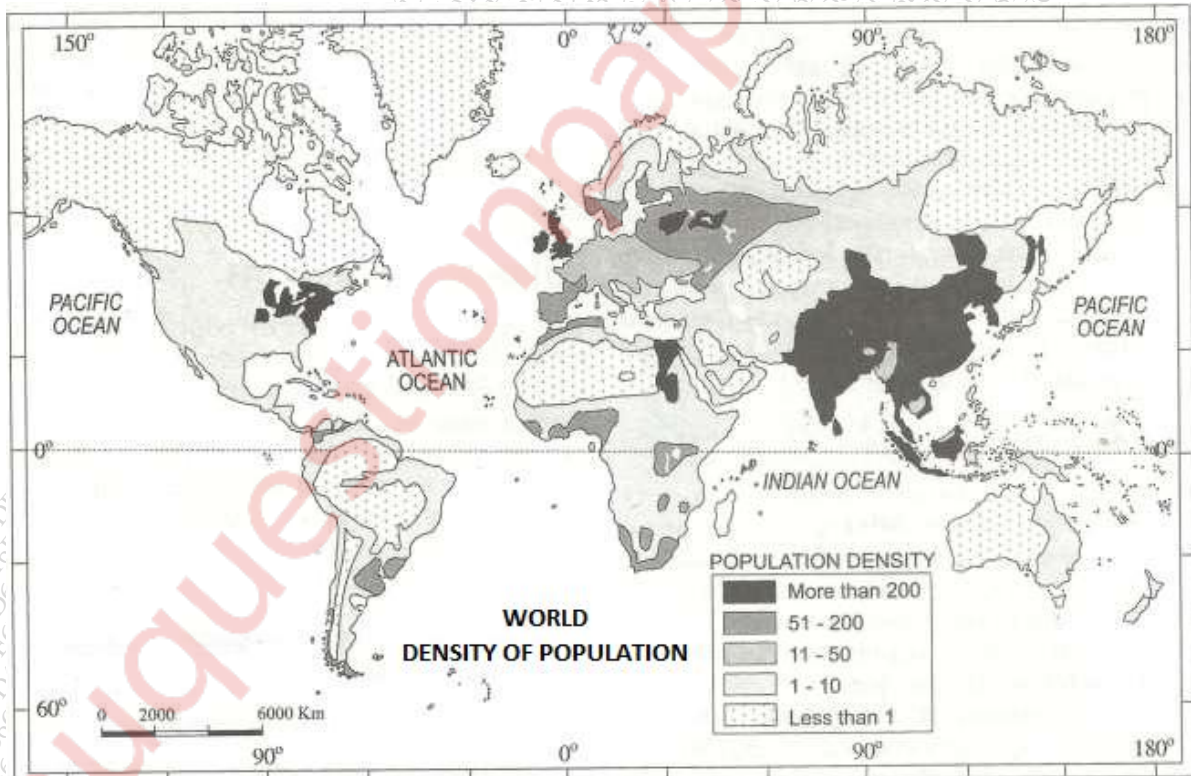
[Time: 3 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions carry equal marks and are compulsory
  2. Draw neat maps, sketches and diagrams wherever necessary
  3. Use of map stencil is allowed.
  4. Attach Appendix -I (outline map of world) to your answer paper.

Q1. A) Study the following thematic map of the world and answer the questions.

- 1) What is the theme of the map? Name the cartographic technique used to represent the theme. **02**
- 2) Name any two countries from Asian continent having more than 200 density of population. **02**
- 3) Name the continent having least density of population. Give reason. **02**
- 4) Compare the population density of U.K with Canada. **02**
- 5) Briefly describe the distribution of population density in Northern Hemisphere. **02**

Q.P. Code :23124

- Q 1.** B) Mark and name the following on the outline map of the world given to you. (Appendix-I) **10**
- i) Madagascar Island
  - ii) Bay of Bengal
  - iii) Major mountain range located in North America
  - iv) Area of coniferous forests in Asia
  - v) Any one area of oil field in India
  - vi) Any one country having low population growth from Africa
  - vii) Any one country having low human development index from Asia
  - viii) Any one million city located in Japan
  - ix) Any one area of desert in the world
  - x) Any one area affected by acid rain in the world

- Q 2.** A) Explain with examples various biotic or living components of the environment. **10**
- B) Write the meaning of term ecosystem. Explain the components and characteristics of forest ecosystem. **10**

OR

- C) Discuss with diagram the energy transfer in ecosystem. **10**
- D) Discuss with examples the impact of human activities on environment. **10**
- Q 3.** A) Distinguish between renewable and non-renewable resources. **10**
- B) What are the different measures of coal and oil conservation? **10**
- OR**
- C) Evaluate the role of forest in governing climate and biodiversity of a region. **10**
- D) Write notes on: (i) Water conservation and management **10**
(ii) Importance of solar energy

- Q 4.** A) Comment on the factors influencing the growth of population. **10**
- B) Discuss the different stages of population changes mentioned in 'Demographic Transition Theory'. **10**

OR

- C) Write a note on over population and associated environmental problems. **10**
- D) What are the different criteria to measure the Human Development Index (HDI)? **10**
- Q 5.** A) What is urbanization? Explain the processes of urbanization in India. **10**
- B) Define migration. What are the different effects of migration? **10**

Q.P. Code :23124

OR

- C) Discuss the impact of urbanization on climate and biodiversity. **10**
- D) Write notes on-(i) Urban Heat Island **10**
(ii) Parameters of Smart Cities

*****

Q.P. Code :23124

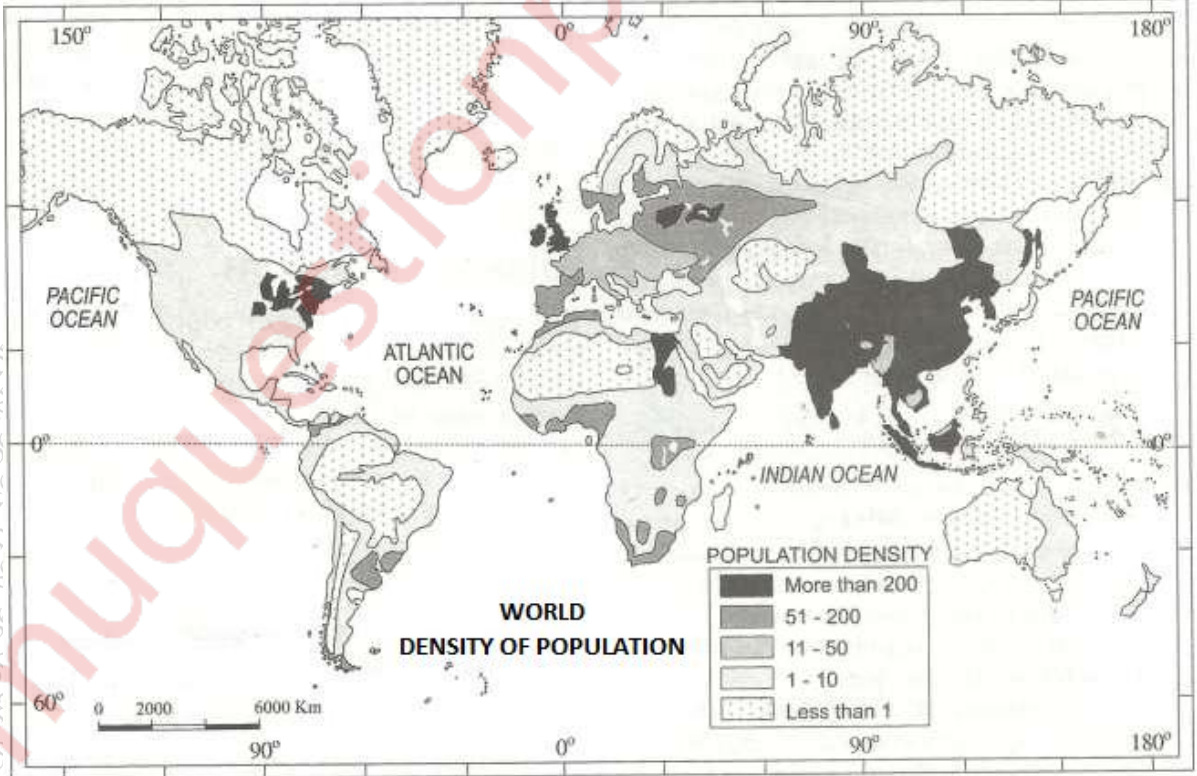
[वेळ: ३ तास]

[एकूण गुण:१००]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:**
1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य असून सर्वांना समान गुण आहेत.
  2. आवश्यक तेथे नकाशे, आराखडे आणि आकृत्या काढा.
  3. नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
  4. संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
  5. परिशिष्ट-1 (जगाचा बाह्यरेषाकृती नकाशा) उत्तर पत्रिकेला जोडा.

१. अ) खाली दिलेल्या जगाच्या विषयवार नकाशाचा अभ्यास करून प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- i) नकाशाचा विषय कोणता आहे?माहिती दाखवण्यासाठी वापरलेले नकाशास्त्रीय तंत्र सांगा. ०२
- ii) दोनशे पेक्षा आधिक लोकसंख्येची घनता असलेल्या आशिया खंडातील दोन देशांची नावे सांगा. ०२
- iii) सर्वात कमी लोकसंख्येची घनता असलेल्या खंडाचे नाव लिहा व कारणे सांगा. ०२

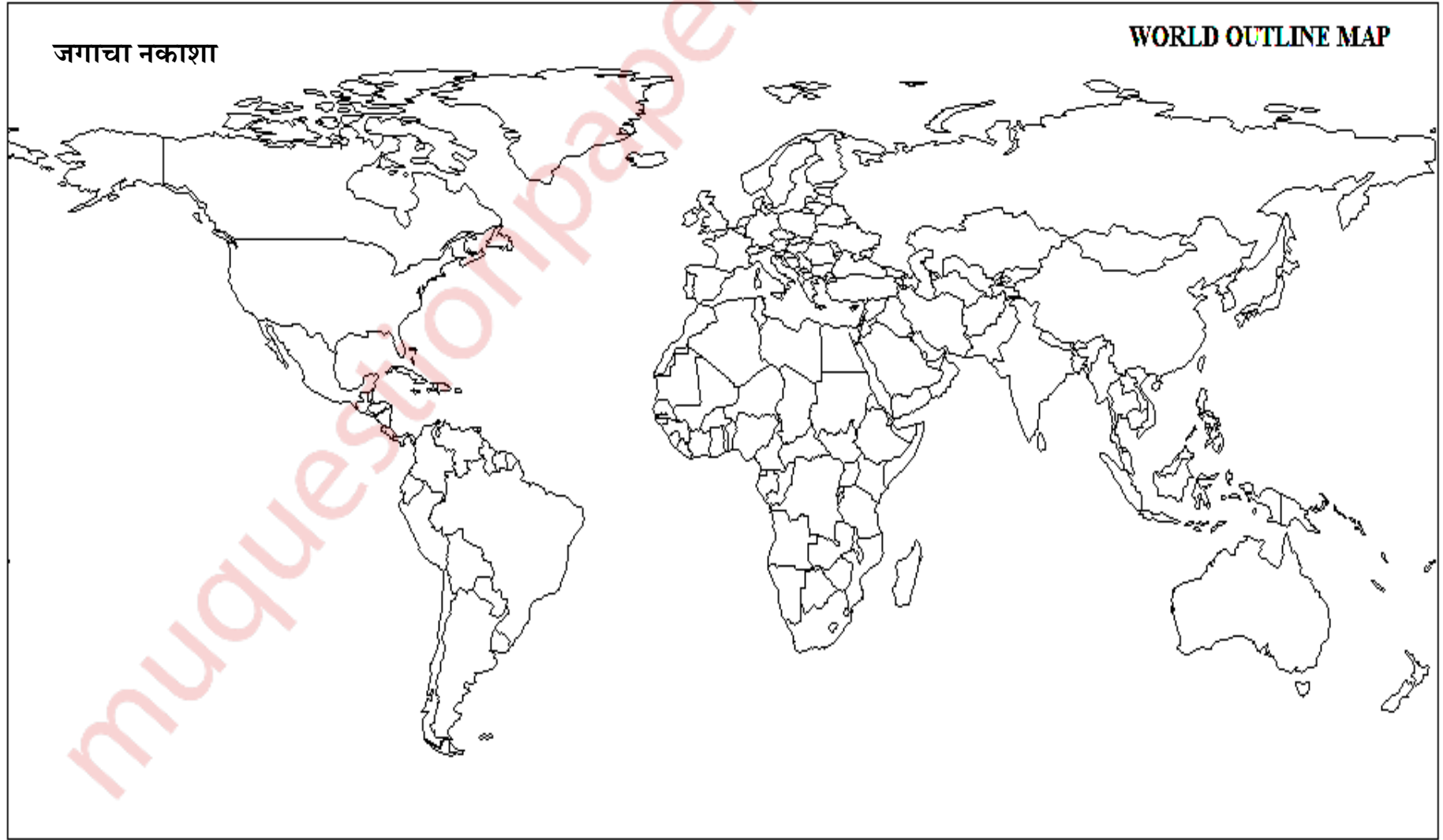
Q.P. Code :23124

- iv) इंग्लंड आणि कॅनडा मधील लोकसंखेच्या घनतेची तुलना करा. ०२
- v) उत्तर गोलार्धातील लोकसंखेच्या घनतेच्या वितरणाचे थोडक्यात वर्णन करा. ०२
- ब) तुहाला दिलेल्या जगाच्या नकाशा मध्ये खालील घटक दाखवून नावे द्या. (परिशिष्ट I) 10
- i) मादागास्कर बेट
- ii) बंगालचा उपसागर
- iii) उत्तर अमेरिकेतील प्रमुख पर्वत रांग
- iv) आशियातील सुचीपर्णी वनांचे क्षेत्र
- v) भारतातील कोणतेही एक तेलक्षेत्र
- vi) आफ्रिकेतील कमी लोकसंख्या वाढ असलेला कोणताही एक देश
- vii) आशियातील कमी मानवी विकास निर्देशांक असलेला कोणताही एक देश
- viii) जपान मधील कोणतेही एक दशलक्षी शहर
- ix) जगातील कोणतेही एक वाळवंटी क्षेत्र
- x) जगातील आम्लपर्जन्याने प्रभावित झालेला कोणताही एक देश
- प्र २ अ) पर्यावरणाचे जैविक घटक उदाहरणांसह स्पष्ट करा. 10
- ब) परिस्थितीकीचा अर्थ सांगून जंगल परिसंस्थेची वैशिष्ट्ये व घटक स्पष्ट करा. 10
- किंवा
- क) परिसंस्थेतील उर्जेचे वहन आकृतीसह स्पष्ट. 10
- ड) पर्यावरणावरील मानवी कार्यांच्या परिणामांची उदाहरणांसह चर्चा करा. 10
- प्र ३ अ) नुतनिकरणक्षम आणि नुतनीकरण न होणाऱ्या साधन संपत्तीतील फरक स्पष्ट करा. 10
- ब) कोळसा आणि तेल संसाधनांच्या संधारणाचे उपाय सुचवा. 10
- किंवा
- क) प्रदेशाच्या हवामान व जैवविविधतेमधील जंगलांच्या भूमिकेचे परीक्षण करा. 10
- ड) टिपा लिहा: i) जलसंधारण आणि व्यवस्थापन 10
- ii) सौरउर्जेचे महत्व

- प्र ४ अ) लोकसंख्या वाढ प्रभावित करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा. 10
ब) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांतामध्ये दिलेल्या लोकसंख्या बदलांच्या विविध अवस्थांची चर्चा करा. 10
किंवा
क) अतिरिक्त लोकसंख्या व संबंधीत पर्यावरणीय समस्या यांवर टीप लिहा. 10
ड) मानवी विकास निर्देशांकाचे (HDI) मापन करण्यासाठीचे वेगवेगळे निकष कोणते आहेत. 10
- प्र ५ अ) नागरीकरण म्हणजे काय? भारतातील नागरीकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा. 10
ब) स्थलांतराची व्याख्या द्या. स्थलांतराचे परिणाम कोणकोणते आहेत. 10
किंवा
क) हवामान व जैवविविधतेवरील नागरीकरणाच्या परिणामांची चर्चा करा. 10
ड) टिपा लिहा: i) नागरी उष्माद्वीप किंवा उष्णतेचे बेट 10
ii) स्मार्ट सिटीचे निकष.

*****

CLASS : ..... DIVISION : ..... ROLL NO / EXAM SEAT NO : ..... SIGNATURE OF INVIGILATOR WITH DATE : .....

1	____	.....	3	____	.....	5	____	.....	7	____	.....	9	____	.....
2	____	.....	4	____	.....	6	____	.....	8	____	.....	10	____	.....